

ויש לשים לב שבעל המאמר "תוקעין ומריעין כדי לערוב את השסן" הוא רבי יצחק (45). ראין זה מקרה. יש סבה לכך שכל מאמר נאמר דווקא על ידי מי שאמרו. אין מקרים.

יצחק - מדה דין, כמש"כ "פחד יצחק" (67). מדה דין, זו המדרגה הגבוהה של הנהגת העולם.

"בחתלה עלה המחשבה לכראותו במדה דין" ואח"כ "ראה שאין העולם מתקיים, והקדים מדה רחמים ושתפה למדה דין" (68).

מדה דין, זו ההוא אמינא של חברנו של עולם, זו פגישה עם שורש מציאות של כל העולמים, לפני ירידתם והתגשמותם בפועל, לפני מדה רחמים שהיא הצטמצמות של מדה דין.

על פי זה אפשר להבין דברי חז"ל בגמרא שבת (69). הקב"ה אומר לאברהם וליעקב "בניך חטאו לי". והם עונים "ימחו על קדושת שמך".

ויצחק הוא שמליץ טוב על ישראל, על אף חטאם, ומצילים (69). לכאורה זה אינו מובן, כי אדרבה אברהם ענינו חסד, ויצחק דין, ופה הוא להיפך

אלא שיש להבין שהערך האלקי המיוחד של עם ישראל, הוא מתוך בחירה אלקית, בזירה אלקית, יצירה אלקית. "עם זו יצרחי לי" (70).

ישראל קדמו לתורה (71), ישראל הם תורה בעצם ממשה החינוכית האלקית שלהם (72). ונשמת ישראל זו היא המתגלה כחורה ומצווחה.

על ידי יצחק אבינו, מופיע מצד מדה דין, הברור האמיתי והמוחלט של ערך עם ישראל, שהוא קבוע ונצחי, אפילו כשחוטאים. "חטא יישראל, אע"פ שחטא, ישראל הוא" (73) "בין כך ובין כך קדורים בני" (74) "קדורים בני בכורי ישראל" (73). יצחק אבינו, הוא במובן הזה "סמור אמצעי" "המחזיק" את אברהם אבינו ויעקב אבינו בכח הנפעלות

בחקופת הימים הנוראים מתגלה המדה העליונה הזו של הדין. דווקא מתוך מדה דין, מופיעה מדה רחמים העליונה. ותוקעין בתוך איל של

עדת יצחק. מסירוה נפש - פנימיותם של ישראל

אומר יצחק אבינו לרבנו של עולם: הרי מסרתי נפשי לפניך (73).

זה חרד למה שאמרנו לפני כן שמעקידת יצחק נודע הכח של מסירות נפש של יכלל ישראל (*). מסירות נפש זו, מגלה את מהות נפשם של ישראל, הקבועה והקיימת. את ההוא אמינא של רבנו של עולם, את מציאותם המוחלטת של כלל ישראל. והשסן בשומעו קולות השופר בקרן של איל של עקה, מתבלבל.

כלשון חז"ל: מידותיהן של ישראל. במדרש מופיע הביטוי: "אופיה של אומה זו". האופי הוא כללי, והמידות הן התפרטות. השורש הנשמתי, האופיי המידותי, החיוני שלנו הוא מיסוד אברהם אבינו, עוד לפני מתן תורה, וממנו אפשר להגיע למתן תורה. בתור נכדים של אברהם אבינו זכינו למעמד הר סיני.

"דרך ארץ קדמה לתורה". מידות קודמות למצוות. תכונת הנפש היא היסוד ל"אשר קדשנו במצוותיו". כלי הכשרה, כלי טהרת המידות - אין אפשרות לזכות לבתר תורה. אשרינו שזכינו להיות קבועים בשיבה ולעסוק בלימוד תורה, אבל כל שקידת התורה, קנין תורה עד המדרגה העליונה של תלמיד חכמים, יכולה לבוא רק על יסוד טהרת הנפש והמידות. רק מתוכה יש לקוות לזכות כשייעתא דשמאי להתגדל בתורה ולהיות מרביצי תורה, מורי הוראה בישראל ומוכי הרכים. רק מתוך אברהם אבינו מגיעים למשה רבינו.

רק מיסוד המידות האלה, האצילות הזאת והעדינות הזאת, ראויים להגיע למתן תורה ולהיות תלמידי חכמים. מהענקיות המידותית והסוטריח של אברהם אבינו זוכים למתן תורה על-ידי הנכד שלו. "דרך ארץ קדמה לתורה". המידות הן הנסיס לזכיה לתורה. בלא זה אין זכיה לתורה. אפילו אם יהיה האדם במדרגה גדולה של יריעת התורה, חריף ובקי, מפלפל ומגיד שיעור, אם חסרות לו המידות - אין לו אחיזה בתורה.

כמסכת יומא אומרים חז"ל: "יודאת התורה אשר שם משה". זכה - נעשית לו סם חיים. לא זכה - נעשית לו סם מיתת". אם זכה ויש לו זכות יסודית, נשמתי, אצילית ושייכות למידות של אברהם אבינו - אז התורה נעשית לו סם חיים. אבל אם חסרה לו היסודיות הזאת - הגדלות של אהבה המקפת את כל הבריות כולן וכל ישראל כולם - אז חסרה לו האחיזה האמיתית בתורה והקליטה האמיתית של תורה והיא נתפכת לו לסם מות. אצל רבינו הגאון - שכל רבייה דברי קבלה - יש ביטוי עוד יותר חריף ומוזעזע

"זכה - רברי תורה מחיים ארוח. לא זכה - רברי תורה ממייתם אותו". כשהמידות האלה שייכות לתלמיד חכם גדול, כשהעדינות והאצילות ש באברהם אבינו מופיעות אצל משה רבינו, אז הן מתגלות ככפל כפליים בקידוש השם וכמסירות נפש ככפל כפליים.

אמר רבינו הגאון ז"ל
שם כ"ח

אמר רבינו הגאון ז"ל

רחמים. כי לא מה שהוא מהות מוכרת, ולא מה שהוא מפעל מתגלה, הוא ערכה, כי מה שהוא גנוז בחביון עז העליון, בלתי לדי לבדו, "כי אברהם לא ידענו, וישראל לא יכירו".

קמה. אומר להם יצחק, עד שאתם מקלסין לי קלסו להקב"ה. כיון שהגיעה ההכרה העצמית עד לידי אותה המדרגה העליונה, כי חפץ ישראל הפנימי אינו בלתי לדי לבדו, ושיסוד עולמו היא הגבורה האלהית העליונה של המחשבה האידיאלית אשר להויה, כפי החפץ הגנוז אשר ליוצר בראשית, שוב אין שום חפיסה לכל מורשה מוגבלת להיות נושאת עליה את הצביון של האומה. וכל האורה הגדולה שהובעה ע"י כל צדיקי הדורות וראשי ראשיהם, עד האבות הראשונים והם בכלל, הכל הוא רק תולדה מויו השלמות של מחשבת ישראל הקדומה, שהיא עצמותה של האומה, שהוא אור העליון של היו האלהי בכבודו ובעצמו, ועד שאתם מקלסין לי קלסו להקב"ה.

קמה. פתחו ואמרו, כי אתה אבינו. באה ההכרה כי הטבעיות האמתית של התכונה הנפשית של האומה, החודרת בגניזה בכל פרטיה, היא באמת מדתו של יצחק, הרום העליונה של שאיפת הקודש האלהית, הדרוש מן העולם הויה כזו שמדת הדין העולה במחשבה הקדומה, תחייב את הויתו וקיומו. וזה אי אפשר להיות כ"א ע"פ ההתגלות הפנימית של האופי הגנוז של כנסת ישראל, שע"פ הצפיה העליונה רק בתכונה זו ראויים הם העולמים שיבראו, וראויה היא האנושיות לצאת אל הפועל בכל אוצרות מכמניה, וראויות הן הנשמות להתגלות בזיו כבודן, לעטר הוד וכבוד לכל המצוי והיש, הצריך להיות הולך הלך וגדל. וההכרה הגדולה הזאת במהות הפנימית של הצורה העליונה של האומה, אינה צריכה באמת לשום ויתור בתכונת הבריאה כולה, כי היא שלמה בשלמות האלהית, שחיוב המציאות השלם ראוי להיות מתת גורלה. וידיעה גנוזה זו, לא יש צד ידיעה בה בכל אורה של חסד הדרוש איו וחירות, ולא יש הכרה חצונית ע"פ סימנים ומעשים

אמר רבינו הגאון ז"ל